

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์*

LEGAL MEASURES ON PERSONAL WITNESS PROTECTION IN HUMAN TRAFFICKING CASE

ชัยโรจน์ สิงห์ศวรรค์

Chairoj Singha - assawarat

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

E-mail: chairojsingha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ 2) ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ของต่างประเทศ และของประเทศไทย 3) วิเคราะห์ มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย และ 4) เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากการศึกษาเอกสาร และตำราทางกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคล ได้แก่ 1.1) ข้อจำกัดในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ 1.2) การมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ของภาคประชาชน 1.3) หย่อนจากการค้ามนุษย์ไม่ให้ความร่วมมือ และ 4) ข้อจำกัดในการติดตามผลการดำเนินงาน 2) มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคล คือ 2.1) พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 2.2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 2.3) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2559 2.4) ประมวลกฎหมายอาญา 2.5) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ 2.6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 3) วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศและประเทศไทยคือ 3.1) สาเหตุที่ต้องมีการคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ 3.2) กระบวนการในการให้ความคุ้มครองพยานในคดีการค้ามนุษย์ และ 3.3) ปัญหาและอุปสรรคของการป้องกันการค้ามนุษย์ในประเทศไทย และ 4) เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคือ เพิ่มเติม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 36 เรื่อง

* Received 1 August 2020; Revised 2 October 2020; Accepted 23 October 2020

การคุ้มครองความปลอดภัยพยานและบุคคลในครอบครัวต่อเนื่องในประเทศนั้น ๆ และการเพิ่มค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายพยาน

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, การคุ้มครองพยาน, การค้ำมนุษย์

Abstract

This article of this study were: 1) study the problem of legal measures on personal witness protection in human trafficking case. 2) study legal measures on personal witness protection in human trafficking case is foreign countries and Thailand. 3) analyze laws related to legal measures on personal witness protection in human trafficking case is foreign countries and Thailand. And 4) propose amendments to laws related to legal measures on personal witness protection in human trafficking case. This research was a qualitative research use study of documents and legal texts. The research results found that: 1) Problems with legal measures such as: 1.1) Limitations in the work of agencies involved in human trafficking; 1.2) participation in the human trafficking process, 1.3) non - cooperative victims of human trafficking, and 1.4) imitations on performance monitoring. 2) legal measures on personal witness protection such as: 2.1) Witness Protection Act in Criminal B.E. 2546, 2.2) Prevention and Suppression of Human Trafficking Act B.E. 2551 2.3) Human Trafficking Act B.E. 2559 2.4) Criminal 2.5) Criminal Procedure, and 2.6) Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. 3) legal measures is foreign countries and Thailand such as: 3.1) reasons for witness protection in human trafficking cases, 3.2) process of providing witness protection in human trafficking cases, and 3.3) problems and barriers to preventing human trafficking in Thailand. And 4) guidelines for solving legal measures such as: addition of Human Trafficking Act B.E. 2551 Section 36. The protection of the safety of witnesses and family members in that country, and the increase in compensation and witness costs.

Keywords: Legal Measures, Personal Witness Protection, Human Trafficking

บทนำ

เนื่องจากความผิดฐานค้ำมนุษย์มีลักษณะเป็นการแสวงหาประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกัน (Crime Against Human) ดังนั้น พยานบุคคล คือ ผู้ถูกค้ำมนุษย์หรือเหยื่อจึงเป็นพยานหลักฐาน

สำคัญในคดีที่จะทำให้พยานหลักฐานอื่นในคดีมีน้ำหนักและรับฟังได้ว่ามีการกระทำความผิดฐาน ค้ามนุษย์เกิดขึ้นจริง และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ และแม้หลายกรณีที่เหยื่อ มีสองสถานะในเวลาเดียวกัน คือ เป็นเหยื่อในการค้ามนุษย์และเป็นผู้ต้องหาในความผิดอาญา แผ่นดินอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการค้ามนุษย์ เช่น เข้ามา ออกไป หรืออยู่ในราชอาณาจักร โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เนื่องจากการปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวในฐานะเหยื่อหรือผู้เสียหาย ในคดีค้ามนุษย์เพื่อเป็นพยานและขยายผลคดีเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ มาลงโทษเป็นประโยชน์ต่อรัฐมากกว่าที่จะนำบุคคลดังกล่าวไปลงโทษ เหยื่อหรือผู้เสียหายจึง เป็นบุคคลที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง จึงมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไม่ให้ถูก ดำเนินคดีในความผิดที่เกี่ยวข้องกับการถูกค้ามนุษย์ ในมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 อันเป็นบทบัญญัติที่เป็นเงื่อนไขให้อำนาจในการ ดำเนินคดีอาญาซึ่งมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การคุ้มครองพยานที่มาให้ปากคำแก่เจ้าพนักงาน เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เพื่อประโยชน์ในการเริ่มต้นคดีค้ามนุษย์ (สงกรานต์ อัจฉริยะทรัพย์, 2554) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 บัญญัติว่า “ผู้ใดแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (1) เป็นธุระจัดหา ชื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบหรือโดยให้เงินหรือ ผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความ ยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ (2) เป็นธุระจัดหา ชื้อ จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์” (สงกรานต์ อัจฉริยะทรัพย์, 2554)

นอกจากนี้ การค้ามนุษย์ยังมีความหมายแตกต่างจากการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน (Smuggling) เนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นการกระทำต่อเหยื่อโดยเหยื่อมิได้สมัครใจเพื่อการนำ เหยื่อลงเป็นทาสและใช้ประโยชน์จากเหยื่อ (Louise Shelley, 2010) ขณะที่การลักลอบขนผู้ โยกย้ายถิ่นฐานมีเรื่องความสมัครใจของผู้ลักลอบอยู่ด้วย นอกจากนี้ การค้ามนุษย์ถือเป็น Non - Traditional Threat ต่อระเบียบโลก และมีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติภายใต้ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, Supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime. โดยที่ปัญหาการค้ามนุษย์เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และ วิธีชีวิตของผู้คนและสังคมในหลายระดับและเกี่ยวข้องกับทุกประเทศทั่วโลก อันสืบเนื่องมาจาก จำนวนประชากรโลกที่เพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 0.6 ในช่วง ค.ศ. 1820 - 1913 เป็นร้อยละ 1.4 ในช่วง ค.ศ. 1913 - 2012 (Thomas Piketty, 2014) และความไม่เท่าเทียมกันของอัตราการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งในภูมิภาคยุโรปและอเมริกา มีอัตราอยู่ที่ร้อยละ 225 ในขณะที่

ภูมิภาคเอเชียมีอัตราอยู่ที่ร้อยละ 62 ในปี 2012 (Thomas Piketty, 2014) ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของโลก ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ประเทศไทยมีความเป็นประเทศต้นทาง (Country of Origin) ของแรงงานไทยที่หลั่งไหลไปแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเช่นกัน (Siroj Sorajjakool, 2013) สภาพการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้สถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทยมีความสลับซับซ้อนเกี่ยวโยงกับมิติทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม และเกี่ยวข้องกับหลายประเทศและหลายภูมิภาค (Siroj Sorajjakool, 2013) โดยที่ปัญหาการค้ามนุษย์บั่นทอนคุณค่าเสรีภาพ (Values of Freedom) และศักดิ์ศรีขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ (Basic Human Dignity) เป็นค่านิยมสากล (Universal Values) ซึ่งนอกจาก กลไกสิทธิมนุษยชนภายใต้ Human Rights Commission (HRC) จะให้ความสำคัญในการติดตามสถานการณ์การแก้ไขปัญหาของแต่ละประเทศแล้ว (คณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา) ในการประชุม First Session of the Ad Hoc Committee ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) (Neil Boister, An Introduction to Transnational Criminal Law) โดยมีวัตถุประสงค์หลักสามประการ คือ (1) ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าเด็กและสตรี (2) ปกป้องและช่วยเหลือคุ้มครองเหยื่อของการค้ามนุษย์ และ (3) ส่งเสริมและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีเพื่อการตาม (1) และ (2) (Neil Boister, An Introduction to Transnational Criminal Law) ซึ่งต่อมาสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมาย The Trafficking Victims Protection Act 2000 (พ.ศ.2543) (TVPA) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ามนุษย์เพื่อบริการทางเพศ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกันทั้งในสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยผ่านกระบวนการป้องกัน กระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ การดำเนินคดีและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษผู้ค้ามนุษย์ (ผู้จัดการออนไลน์, 2563) โดยมีตัวอย่างของคดีค้ามนุษย์ “คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 777/2556 การกระทำความผิดที่จะเป็นความผิดฐานสมคบโดยตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 6 (2) และมาตรา 9 จะต้องได้ความว่าผู้นั้นมีส่วนร่วมรู้เห็น ร่วมวางแผน ตัดสินใจร่วมกันหรือแบ่งหน้าที่กันทำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น อันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามความหมายในมาตรา 4 เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยมีส่วนร่วมรู้เห็น ร่วมวางแผนหรือเกี่ยวข้องกับการที่เด็กหญิง น. ไปชักชวนหรือใช้อุบายหลอกลวงผู้เสียหายที่ 1 เพื่อให้ไปขายบริการทางเพศ โดยจำเลยรับผู้เสียหายที่ 1 ขึ้นรถยนต์พาเข้าโรงแรมเพื่อร่วมประเวณีกับผู้เสียหายที่ 1 อันเป็นความผิดต่างหากเฉพาะตัวจำเลยที่เกิดขึ้นหลังจาก เด็กหญิง

น. และ ช. กระทำการเป็นธุระจัดหาผู้เสียหายที่ 1 ให้ไปค้าประเวณีอันเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์สำเร็จลงแล้ว พยานหลักฐานโจทก์จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยสมคบกับเด็กหญิง น. และ ช. กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์” (ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553) จากปัญหาการดำเนินคดีค้ามนุษย์เท่าที่ผ่านมา ในส่วนของการพิจารณาคดีการคุ้มครองพยานบุคคล โดยเฉพาะพยานซึ่งเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ หรือผู้เสียหายหรือบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ไม่สามารถนำบุคคลดังกล่าวเข้ามาสืบพยานได้ เนื่องจากพยานดังกล่าวเกิดความเกรงกลัวอันตรายแก่ร่างกาย และจิตใจ หรือถูกข่มขู่ ด้วยประการใด ๆ (ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553) จากบทบัญญัติในการคุ้มครองพยานบุคคลซึ่งเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ทำให้เกิดปัญหา คือ (1) สาเหตุที่ต้องมีการคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ (2) กระบวนการในการให้ความคุ้มครองพยาน และ (3) อุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาโดยการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีการค้ามนุษย์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากฎหมายไทยให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการคุ้มครองพยานยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ของต่างประเทศ และของประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย
4. เพื่อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพจากการศึกษาเอกสาร และตำราทางกฎหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษา มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการ คุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 5 ท่าน

2. ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมาย ในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ โดยศึกษาจากแนวคิด และทฤษฎี หนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความในวารสาร กฎหมายของต่างประเทศ และของประเทศไทย ประกอบด้วย พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2559 ประมวล กฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2560 ในส่วนของกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และราชอาณาจักรเบลเยียม

3. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงคุณภาพใช้การศึกษาเอกสาร และตำรา ทางกฎหมายและ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครอง พยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.78 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อ หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูล เอกสาร และตำราทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ 2) ความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ และ 3) ข้อเสนอแนะ

4. ด้านการเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลเอกสาร และตำรามาตรการ ทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ ระยะที่ 2 ศึกษาปัญหามาตรการทาง กฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ และระยะที่ 3 เสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมาย โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

5. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ โดยการใช้ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) และเทคนิคการวิเคราะห์ถ้อยคำด้วยการลดทอนข้อมูลแบบตีความสร้างข้อสรุปจัดหมวดหมู่ และสรุปผลโดยภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ พบว่า

1. ข้อจำกัดในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ถือเป็น Focal Point ในเรื่องการปราบปรามการค้ำมนุษย์ แต่มีบุคลากรไม่เพียงพอ ไม่มี Authority และหน่วยบังคับใช้กฎหมายได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมสอบสวนคดีพิเศษต่างหน่วยต่างเป็นอิสระจากกัน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างกระจัดกระจาย และต่างปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กฎหมายคนละฉบับที่ให้อำนาจแต่ละหน่วยงาน และส่งผลไปถึงการจัดทำฐานข้อมูล ซึ่งไม่สามารถบูรณาการข้อมูลการดำเนินการปราบปรามการค้ำมนุษย์ได้อย่างแท้จริง และกระทบต่อการกำหนดนโยบายปราบปรามการค้ำมนุษย์ในภาพรวม

2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหาการค้ำมนุษย์ของภาคประชาชน การเฝ้าระวัง ป้องกัน และการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์แต่ละพื้นที่ในประเทศไทยนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ชัดเจนนัก การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์มีความสำคัญ และความจำเป็น เนื่องจากประชาชน คือ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับพื้นที่ และปัญหานี้เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ปลอดภัยของคนในชุมชนโดยตรง ดังนั้นหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ควรเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานมากยิ่งขึ้น รวมถึงการเสริมสร้างความตระหนักรู้ของประชาชนและการดึงภาคธุรกิจผู้ประกอบการในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาการค้ำมนุษย์ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

3. ปัญหาเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากการค้ำมนุษย์มีลักษณะเป็นความผิดที่กระทำต่อบุคคลโดยตรง พยานสำคัญที่จะทำให้เห็นว่ามีกรกระทำ ความผิดเกิดขึ้นจริง คือ เหยื่อในการค้ำมนุษย์ แต่เนื่องจากพฤติการณ์ความผิดฐานค้ำมนุษย์ที่ ทำต่อผู้เสียหายผู้ใหญ่นั้นต้องกระทำโดยหลอกลวง ช่มชู้ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ตามบทบัญญัติมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อเท็จจริงจากเหยื่อเกี่ยวกับความยินยอมหรือความสมัครใจของเหยื่อ ความมีอิสระและอำนาจในการตัดสินใจของเหยื่อในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของเหยื่อ แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านสภาพร่างกาย จิตใจที่บอบช้ำ และความกลัวอันเกิดจากการช่มชู้ และกลัวเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการคดีดังที่กล่าวมาข้างต้น เหยื่อจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือเปิดเผยข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ค้นหาความจริงจากเหยื่อเป็นไปได้ยาก

4. ข้อจำกัดในการติดตามผลการดำเนินงาน หน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหายการติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละโครงการในแต่ละปีว่า สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการคุ้มครองผู้เสียหายได้จริงหรือไม่ หรือการแก้ไขปัญหาการเยียวยา และให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้เสียหาย หรือเหยื่อของการคุ้มครองผู้เสียหายเป็นสิ่งที่เขาต้องการอย่างแท้จริงหรือไม่ เป็นการช่วยเหลืออย่างยั่งยืนหรือไม่อย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นต้องขบคิด และทบทวน เพราะมีเช่นนั้นการช่วยเหลือต่าง ๆ ก็ไม่เกิดประโยชน์ เพราะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

การศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีคุ้มครองผู้เสียหายของต่างประเทศ และของประเทศไทย พบว่า

1. สหรัฐอเมริกา ระบบการคุ้มครองพยานได้เริ่มมีการคุ้มครองพยานอย่างจริงจังในช่วงปี ค.ศ. 1971 (พ.ศ. 2514) มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม โดยตราบัญญัติป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมหรือ (Organized Crime Control Act of 1970 (พ.ศ. 2513)) ต่อมาจึงได้กำหนดมาตรการและหลักเกณฑ์การคุ้มครองพยานในคดีอาญา เพื่อให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินของพยาน ตลอดจนบุคคลในครอบครัวของพยาน โดยใช้ชื่อโครงการให้ความคุ้มครองพยาน และมีการบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานไว้ใน United States Code (USC) Title 18 Part II Chapter 224 ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา (Organized Crime Control Act of 1970 (พ.ศ. 2513)) ศาลได้มีการนำมาตราการในทางกระบวนการพิจารณาที่หลากหลายมาใช้คุ้มครองพยาน ตามมาตรา 1512 แห่ง United States Code (Organized Crime Control Act of 1970 (พ.ศ. 2513)) และศาลจะมีบทบาทในการทำหน้าที่ควบคุมกระบวนการพิจารณาคดี และจะเป็นผู้พิพากษาชี้ขาดคดีในที่สุด

2. สหราชอาณาจักร มีการกำหนดบทบัญญัติอันเป็นความผิดไว้ในพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญาและความสงบเรียบร้อย พ.ศ. 2537 (Criminal Justice and Public Order Act 1994 (พ.ศ. 2537)) เพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดเป็นความผิด 2 ฐาน คือความผิดฐานข่มขู่คุกคามพยาน และความผิดฐานทำร้ายหรือข่มขู่ว่าจะทำร้ายพยาน ซึ่งมาตรการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติตำรวจและหลักฐานความผิดทางอาญา พ.ศ. 2548 (Serious Organized Crime and Police Act 2005 (พ.ศ. 2548)) ให้ความคุ้มครองพยานเฉพาะในคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมร้ายแรง โดยเป็นการให้ความคุ้มครองพยานที่มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ในมาตรการที่ศาลใช้ในการคุ้มครองพยาน ตามกฎหมายความยุติธรรมและการกระทำความผิดทางอาญาของเยาวชน (Youth Justice and Criminal Evidence Act 1999 (พ.ศ. 2542) Part 2 Chapter1) เป็นมาตรการพิเศษในกรณีพยานเป็นผู้เปราะบาง อ่อนแอและถูกข่มขู่คุกคาม การพิจารณาเหตุ

หรือคุณลักษณะของผู้ที่สมควรได้รับความคุ้มครอง กำหนดไว้ใน Section 16 และ Section 17 และมาตรการที่ศาลใช้ในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติของรัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักร (Coroners and Justice Act 2009 (พ.ศ. 2552) Part 3 Chapter 289) ได้กำหนดมาตรการสำคัญในการคุ้มครองพยาน คือ มาตรการปกปิดพยาน โดยเป็นการให้อำนาจศาลในการดำเนินมาตรการเพื่อปกปิดรูปพรรณสัณฐานของพยานในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

3. ราชอาณาจักรเบลเยียม ระบบการคุ้มครองพยาน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาของราชอาณาจักรเบลเยียม (Belgium Criminal Code Article 379) เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานในคดีการค้ำมนุษย์ ในส่วนของการสืบสวนทางอาญา เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้ถูกค้ำถูกข่มขู่ หรือแกล้งแค้นจากกลุ่มนักค้ำมนุษย์ ซึ่งผู้ถูกค้ำ ซึ่งมีบุตรอายุต่ำกว่า 18 ปี สามารถที่จะนำบุตรเข้ามายังราชอาณาจักรเบลเยียมได้โดยออกค่าใช้จ่ายเอง แต่ในทางปฏิบัติเป็นการยากที่ทำได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถูกค้ำจากแอฟริกาตะวันตก เนื่องจากจำนวนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง หากมีการแกล้งแค้นอย่างรุนแรงเกิดขึ้นผู้ถูกค้ำสามารถย้ายที่อยู่ภายในราชอาณาจักรเบลเยียมได้ แต่การจัดการเกี่ยวกับการแกล้งแค้นในประเทศต้นทางนั้นยากยิ่งกว่า และยังไม่ได้มีการจัดการแก้ไขอย่างเพียงพอ โดยการให้ความคุ้มครองพยานหลักฐานในศาล และกระบวนการพิจารณาคดีความอาญาในราชอาณาจักรเบลเยียมนั้น มีวิธีพิจารณาที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นหลัก โดยมีคำให้การเป็นหลักฐาน และในคดีอาญาจะมีการพัฒนาในนัยสำคัญระหว่างการสืบสวนเบื้องต้นและไม่จำเป็นต้องเสนอหลักฐานใหม่อีกครั้งในศาล (Belgium Criminal Code Article 379)

4. ประเทศไทย การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาเกิดขึ้นเนื่องจากการคำนึงถึงบทบาทความสำคัญของพยานบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งเป็นผู้มีส่วนทำให้ข้อเท็จจริงแห่งคดีปรากฏขึ้นทำให้การอำนวยความยุติธรรมในคดีบรรลุผล และการคำนึงถึงการมีอยู่และได้มาซึ่งพยานบุคคลซึ่งเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด (Best Evidence) หรือพยานสำคัญในคดี (Material Witness) และการรักษาคุณค่าของพยานหรือการทำให้คำพยานนั้นมีคุณค่าต่อการพิจารณาคดีการรักษาค่าของพยานหรือการทำให้คำพยานนั้นมีคุณค่าต่อการพิจารณาคดี มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 3) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2559 4) ประมวลกฎหมายอาญา 5) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ 6) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

การวิเคราะห์มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ายาเสพติดของต่างประเทศและของประเทศไทย พบว่า

1. สาเหตุที่ต้องมีการคุ้มครองพยานในคดีค้ายาเสพติด

1.1 สหรัฐอเมริกา การคุ้มครองพยานมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรม และให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินของพยาน ตลอดจนบุคคลในครอบครัวของพยาน ซึ่งมาตรการให้ความคุ้มครองพยานที่ได้ระบุไว้ในกฎหมายของสหรัฐอเมริการวมถึงการเปลี่ยนตัวตนรูปพรรณ ที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่าย การเดินทาง ความช่วยเหลือทางการเงิน ความช่วยเหลือในการหางานทำ และการบริการอื่นที่จำเป็นในการช่วยเหลือให้บุคคลสามารถเลี้ยงดูตนเองได้ แต่ต้องมีการข่มขู่ที่จริงจัง ต่อผู้ถูกค้า โดยมีหลักฐานสนับสนุนด้วย

1.2 สหราชอาณาจักร จากปัญหาที่ผู้เสียหายและพยานในความผิดอาญาถูกรบกวนรังควาน และถูกข่มขู่คุกคาม ตลอดจนความหวงกังวลเกี่ยวกับความร่วมมือ ความเต็มใจของผู้เสียหายหรือพยานที่จะมาแจ้งความร้องทุกข์หรือรายงานความผิดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าอาจจะถูกขัดขวางจากความเกรงกลัวอันเป็นผลมาจากการข่มขู่คุกคาม จึงเกิดความพยายามที่จะปรับปรุงพัฒนาบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่บุคคล ซึ่งถูกข่มขู่คุกคามหรือเกรงกลัวว่าจะถูกข่มขู่คุกคาม

1.3 ราชอาณาจักรเบลเยียม จากการหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้ถูกค้าถูกข่มขู่หรือแกล้งแค้นจากกลุ่มนักค้ายาเสพติด ตาม “คำแถลงแจ้งการมาถึง” ซึ่งผู้ถูกค้าซึ่งมีบุตรอายุต่ำกว่า 18 ปี สามารถที่จะนำบุตรเข้ามายังเบลเยียมได้โดยออกค่าใช้จ่ายเอง แต่ในทางปฏิบัติเป็นการยากที่ทำได้เฉพาะอย่างยิ่งผู้ถูกค้าจากแอฟริกาตะวันตก เนื่องจากจำนวนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องหากมีการแกล้งแค้นอย่างรุนแรงเกิดขึ้นผู้ถูกค้าสามารถย้ายที่อยู่ภายในเบลเยียมได้ แต่การจัดการเกี่ยวกับการแกล้งแค้นในประเทศต้นทางนั้นยากยิ่งกว่า และยังไม่ได้มีการจัดการแก้ไขอย่างเพียงพอ

1.4 ประเทศไทย การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ยังคงใช้บังคับกฎหมายตรวจคนเข้าเมืองเป็นหลัก ซึ่งหากไทยสามารถออกกฎหมายต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานก็จะช่วยให้การแยกแยะการกระทำลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นออกจากกฎหมายค้ายาเสพติด ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความชัดเจนต่อปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของกลุ่มคนจากประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งจะช่วยให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของไทย โดยไม่ถูกนำประเด็นการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาเจือปน ดังคำสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลว่า “ควรมีการศึกษาอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา และหาแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว รวมทั้ง

การประสานงานก็ยังไม่ได้รับความร่วมมือระหว่างตัวพยานบุคคลกับเจ้าหน้าที่และระหว่างเจ้าหน้าที่ด้วยกันเอง” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, 2563)

2. กระบวนการในการให้ความคุ้มครองพยานในคดีการค้ำมนุษย์

2.1 สหรัฐอเมริกา กฎหมายของรัฐบาลกลางได้กำหนดสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา (Rights of Crime Victim) ไว้ใน the Justice for All Act of 2004 (2547), 18 U.S.C. § 3771 คือ (1) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างสมเหตุสมผลจากผู้ต้องหาหรือจำเลย (2) สิทธิที่จะได้รับแจ้งถึงกระบวนการพิจารณาทางศาลใด ๆ โดยถูกต้องสมควรรวมถึงได้รับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาคดี การจำคุกและการปล่อยตัวผู้กระทำความผิด (3) สิทธิที่จะเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เว้นแต่เมื่อศาลได้พิจารณาจากพยานหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัดและน่าเชื่อถือแล้วเห็นว่า การให้การของผู้เสียหายจะเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญหากผู้เสียหายได้รับคำให้การอื่นในกระบวนการพิจารณาใด ๆ (4) สิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในกระบวนการพิจารณาซึ่งเกี่ยวกับการปล่อยตัวการต่อรองข้อกล่าวหา การพิพากษาลงโทษ รวมถึงการทำทัณฑ์บน (5) สิทธิที่สมเหตุสมผลในการปรึกษากับอัยการในคดี (6) สิทธิที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายอย่างเต็มที่ตามบทบัญญัติในกฎหมาย (7) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยปราศจากการล่าช้าที่ไม่สมเหตุผล และ (8) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเคารพต่อเกียรติศักดิ์ศรีและความเป็นส่วนตัว

2.2 สหราชอาณาจักร ตาม Serious Organized Crime and Police Act 2005 (พ.ศ. 2548) ให้ความคุ้มครองพยานเฉพาะในคดีเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมร้ายแรง โดยเป็นการให้ความคุ้มครองพยานที่มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ซึ่งในการพิจารณาให้ความคุ้มครองต้องคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้ (1) ลักษณะและเนื้อหาของความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของบุคคลนั้น (2) ค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมการให้ความคุ้มครอง (3) ความเป็นไปได้ในเรื่องความสามารถของพยานและบุคคลใกล้ชิดที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอันอาจเกิดขึ้นจากการเข้าสู่การคุ้มครองพยาน โดยการพิจารณาตัดสินใจในการให้ความคุ้มครองพยานเป็นหน้าที่ของหน่วยงานตำรวจ

2.3 ราชอาณาจักรเบลเยียม มีวิธีพิจารณาที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นหลัก โดยมีคำให้การเป็นหลักฐาน โดยพยานผู้ตกเป็นเหยื่อจึงมักไม่ (Belgium Criminal Code Article 379) จำเป็นต้องมาปรากฏตัวในศาล เพื่อให้การต่อนักค้ำมนุษย์ เว้นแต่ว่าหากผู้พิพากษาพิจารณาเห็นว่าจำเป็นต่อคดีก็อาจมีการเรียกตัวผู้ตกเป็นเหยื่อมาศาลเพื่อเป็นพยาน คดีอาญานั้นจะมีการพัฒนาในนัยสำคัญระหว่างการสืบสวนเบื้องต้นและไม่จำเป็นต้องเสนอหลักฐานใหม่อีกครั้งในศาล ในกรณีพิเศษตุลาการท้องถิ่นผู้ไต่สวนอาจให้ปิดกั้นทั้งหมด กฎหมายใหม่ว่าด้วยการปกปิดพยานจะใช้อย่างจำกัด เฉพาะกับผู้ถูกค้าเท่านั้น (Belgium Criminal Code Article 379) เนื่องจากนักค้ำมนุษย์มักจะทราบโดยแน่ชัดจากลักษณะของคำ

ฟ้องว่าผู้ใดกำลังให้การกล่าวหา โดยสิทธิในการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ผู้ถูกค้าซึ่งเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาความอาญาด้วยตนเองในฐานะผู้ตกเป็นเหยื่อจะได้รับการคุ้มครอง เพื่อที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาในศาล ตามที่กฎหมายระบุไว้ว่าผู้ตกเป็นเหยื่อจะต้องได้รับแจ้งถึงกระบวนการพิจารณา

2.4 ประเทศไทย วิธีการคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษในกฎหมายได้กำหนดให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการคือ 1) ย้ายที่อยู่หรือจัดที่พักอันเหมาะสม 2) จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี ทั้งนี้ให้เป็นไปตามอัตราตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยค่าตอบแทนฯ ปี 2547 3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัวชื่อสกุล และหลักฐานที่สามารถระบุพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานเดิมตามคำขอของพยานด้วย 4) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใดเพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม 5) ช่วยเหลือในการเรียกสิทธิที่พยานพึงได้รับ 6) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น และ 7) ดำเนินการอื่นใดเพื่อให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร ดังคำสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลว่า “เมื่อพนักงานสอบสวนพบบุคคลที่จะมาเป็นพยานแล้ว ก็ควรชี้แจงเหตุผลให้พยานได้รับทราบโดยเร็วเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพยาน ให้พยานได้รับทราบและเข้าใจในสิทธิของพยาน เนื่องจากพยาน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่จะเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมการได้มาซึ่งพยานจึงจะต้องคำนึงถึงความต้องการของพยาน และหาทางขจัดปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับพยานเสียก่อน” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, 2563)

3. ปัญหาและอุปสรรคของการป้องกันการค้ำมนุษย์ในประเทศไทย

การดำเนินคดีภายใต้ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ยังต้องปรับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา มาตรา 16 - 20 สำหรับขั้นตอนการดำเนินคดีแบ่งได้เป็นขั้นตอนการเข้าช่วยเหลือเหยื่อ การจับกุมผู้กระทำความผิด และการสอบสวนเบื้องต้น ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเมื่อเหยื่อมาแจ้งความร้องทุกข์แล้วการคัดแยกเหยื่อเพื่อเข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือ เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่วนในการดำเนินคดีใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะมีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานอัยการ โดยขึ้นกับข้อเท็จจริงและลักษณะของการกระทำความผิดแบ่งเป็น 1) คดีค้ามนุษย์ที่มีใช้อาชญากรรมข้ามชาติ 2) คดีค้ามนุษย์ที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติและเข้าองค์ประกอบขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งอำนาจการ

สอบสวนจะเป็นของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 ประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 โดยต้องเข้าเงื่อนไขของการกระทำอันเป็นไปตามองค์ประกอบขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ และ 3) คดีค้ำมนุษย์ที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ แต่ไม่เข้าองค์ประกอบขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ อำนาจสอบสวนจะเป็นของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 ดังนั้น การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์นอกจากจำต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และด้วยความ เป็นเทคนิคทางกฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะจึงจะสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังคำสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลว่า “การรับมือกับปัญหาต่าง ๆ พอที่จะทำได้คือ การขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันปัญหา และการตั้งรับปัญหา ซึ่งปรากฏออกมาในลักษณะของการช่วยเหลือเยียวยาเหยื่อการค้ำมนุษย์ต่าง ๆ ฉะนั้นในกระบวนการขับเคลื่อนงานการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ำมนุษย์ของ หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ จึงเต็มไปด้วยข้อจำกัด” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, 2563)

การเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ พบว่า เพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 36 เนื่องจากพยานหรือเหยื่อไม่ให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม เมื่อมีการดำเนินคดีกับนักค้ำมนุษย์ สาเหตุที่สำคัญคือ พยานเกรงกลัวอิทธิพล และไม่มั่นใจในความปลอดภัย อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ให้ความสะดวกแก่พยานและเหยื่อเท่าที่ควร ทำให้ไม่มีบุคคลใดกล้าเข้ามาเป็นพยาน และในกรณีที่มีกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนกันผู้ต้องหาคนหนึ่งไว้เป็นพยาน ผู้ต้องหาที่ได้รับการกันไว้เป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยเท่าที่ควร จึงต้องหาวิธีการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัย และระบียบฯ ว่าด้วยค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยานเนื่องจากปัจจุบันสภาพทางเศรษฐกิจและค่าครองชีพแต่ละพื้นที่จะมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินคดีเป็นจำนวนมากขึ้น ไม่คุ้มกับการที่พยานในคดีค้ำมนุษย์จะอาสาสมัครเข้ามาเป็นพยาน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัญหา แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ ปัญหาการค้ำมนุษย์มีความซับซ้อนตามที่กล่าวมาแล้ว การแสวงหา พยานหลักฐานก็มีความสำคัญต่อรูปคดีมากด้วยเช่นกัน ซึ่งอุปสรรคประการหนึ่งในชั้นศาลคือ การสืบพยานของไทยใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งอาจทำให้การพิจารณาคดีในชั้นศาลไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ เนื่องจากหากพยานหลักฐานไม่ชัดเจน ศาลจำต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยแก่จำเลย

ซึ่งส่งผลให้ผู้กระทำผิดไม่ถูกลงโทษ อันมีสาเหตุจากปัญหาทางเทคนิคของกระบวนการพิจารณาคดี ดังนั้น ทางออกในประเด็นดังกล่าวคือ หากประธานศาลฎีกาซึ่งรักษาการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และมีอำนาจออกข้อบังคับออกข้อบังคับเกี่ยวกับการสืบพยานในคดีค้ามนุษย์โดยให้อำนาจผู้พิพากษาใช้ระบบไต่สวนควบคู่กับระบบกล่าวหาได้ ผู้พิพากษาก็จะสามารถสืบพยานเพิ่มเติมได้เอง หรือส่งประเด็นก็ได้ อันจะช่วยให้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่จะได้รับเป็นที่กระจ่างปราศจากข้อสงสัยอันจะนำไปสู่การพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานค้ามนุษย์ได้อย่างถูกต้องเที่ยงธรรมยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเทือง ช่วยเกลี้ยง ได้ศึกษาเรื่อง “การค้ามนุษย์เด็กกรณีศึกษาแรงงานเด็กชาวเมียนมา ลาว และ กัมพูชา” ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ทำให้เด็กตกเป็นเหยื่อขบวนการค้ามนุษย์คือ ความยากจน ส่วนรูปแบบของการค้ามนุษย์พบว่า เป็นการค้ามนุษย์เพื่อบริการทางเพศ การค้ามนุษย์เพื่อการบังคับใช้แรงงาน การค้ามนุษย์ในงานประมง และการค้ามนุษย์เพื่อการบังคับให้ขูดรีด ส่วนวิธีการที่ทำให้เหยื่อเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์คือ การถูกลักพาตัว นายหน้า และการเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ด้วยความสมัครใจ สำหรับแนวทางการพัฒนากลไกในการป้องกันและแก้ไขพบว่าประเทศไทยควรจะมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดตลอดจนเพิ่มบทลงโทษให้มากขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ในเด็กในระยะยาว (ประเทือง ช่วยเกลี้ยง, 2562)

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ของต่างประเทศ และของประเทศไทย มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานในคดีการค้ามนุษย์ มีเนื้อหาที่สำคัญคือ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่คุ้มครองพยาน ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ ศาล และสำนักงานคุ้มครองพยาน โดยมีเงื่อนไขที่จะเข้าสู่ระบบการคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปคือ การที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย ซึ่งการใช้มาตรการทั่วไปอาจเกิดขึ้นจากพยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องได้ร้องขอหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้างต้นเห็นสมควรจัดให้ใช้มาตรการทั่วไป สำหรับกรณีที่มิบุคคลร้องขอเข้ามาต่อหน่วยงานใด หน่วยงานนั้นก็จะเป็นผู้พิจารณาว่าพยานสมควรได้รับการคุ้มครองหรือไม่ หากเห็นว่าควรให้ความคุ้มครองแก่พยานนั้นจัดการให้ความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลภา ทับสุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง “การนำการค้ามนุษย์ด้านแรงงานมาเป็นเงื่อนไขในการค้าระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่มีผลกระทบต่อกฎหมายไทย” ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการค้ามนุษย์ เนื่องจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติใช้ประเทศไทยเป็นที่แสวงหาผลประโยชน์จากการค้ามนุษย์ใน 3 สถานะ กล่าวคือ เป็นทั้งประเทศต้นทาง (Source) ทางผ่าน (Transit) และประเทศปลายทาง (Destination) ของเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยปัญหาการค้ามนุษย์นับเป็นปัญหาระดับโลกที่ทุกประเทศต่างให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งจะ

เห็นได้จากบทบัญญัติของกฎหมาย Trafficking Victimss Protection Act of 2000 (พ.ศ. 2543) (TVPA) อันเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับพิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปราม และลงโทษ การค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก พิธีเพิ่มเติมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้าน อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime 2000 (พ.ศ. 2543)) โดยในกฎหมาย TVPA ได้กำหนดให้มีการจัดทำรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ ประจำปีของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเน้นความสำคัญของการบังคับใช้แรงงาน และการใช้ แรงงานเด็กในอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าและบริการที่นำเข้ามาในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่ง ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในฐานะที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญต่อธุรกิจการส่งออกสินค้า ซึ่งส่งผลต่อ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในของประเทศไทย (วิไล ทับสุวรรณ, 2559)

จากการวิเคราะห์มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการ คัดกรองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย การดำเนิน กระบวนการพิจารณาในคดีอาญามีหลักสำคัญคือ การพิจารณาและสืบพยานจะต้องกระทำต่อหน้า จำเลย ซึ่งในการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยจะกระทำได้อาจต้องเป็นไปตามที่กฎหมาย กำหนดให้เป็นกรณีที่เข้าข้อยกเว้นให้ทำการพิจารณาลับหลังจำเลยได้ การสืบพยานด้วยวิธีพิเศษ เมื่อศาลได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรง กลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ การซักถามพยาน ศาลมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกระบวนการพิจารณาการสืบพยานให้ ดำเนินไปอย่างสงบเรียบร้อยและมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพงศ์ วงษ์สมาน ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย” ผลการวิจัย พบว่า ประเทศไทยมีความคืบหน้าในการดำเนินการต่อต้านการค้ามนุษย์ซึ่งครอบคลุมทุกมิติ ตามยุทธศาสตร์ 5Ps ได้แก่ 1) ด้านนโยบาย (Policy) 2) ด้านการดำเนินคดีและการบังคับใช้ กฎหมาย (Prosecution) 3) ด้านการคุ้มครอง (Protection) 4) ด้านการป้องกัน (Prevention) และ 5) ด้านความร่วมมือ (Partnership) เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพและศักยภาพใน การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ รัฐบาลไทยมุ่งดำเนินการใน 3 ด้าน คือ 1) การดำเนินคดี 2) การคุ้มครอง และ 3) การป้องกัน นโยบายยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและ ปรามปรามการค้ามนุษย์ในปัจจุบันมี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการป้องกัน (Prevention) 2) ด้านการดำเนินคดี (Prosecution) 3) ด้านการคุ้มครองช่วยเหลือ 4) ด้านการพัฒนากลไก เชิงนโยบายและการขับเคลื่อน และ 5) ด้านการพัฒนาและบริหารข้อมูล กลไกบริหารนโยบาย ยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปรามปรามฯ แบ่งเป็น 2 ระดับ มีคณะกรรมการ 2 ชุดคือ คณะกรรมการป้องกันและปรามปรามการค้ามนุษย์ (ปคม.) และคณะกรรมการประสาน

และกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์(คณะกรรมการ ปกค.) ส่วนการติดตามและประเมินผล เป็นระยะแบ่งเป็น 1, 3, และ 6 ปี มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี (พริ่งพงศ์ วงษ์สมาน, 2559)

จากการเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ รัฐควรเพิ่มมาตรการในการคุ้มครองพยาน และบุคคลใกล้ชิดพยานอย่างต่อเนื่องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอมากขึ้น เพิ่มงบประมาณอุดหนุนให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อนำงบประมาณที่ได้มาใช้ประโยชน์ในด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนทั่วไป และผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดเกี่ยวกับขบวนการค้ามนุษย์มีความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้มาตรการพิเศษตามที่ปรากฏในมาตรา 10 แห่ง พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 นั้น เป็นเรื่องที่กำหนดไว้ในรูปแบบหรือในตัวบทกฎหมายเท่านั้น เป็นเรื่องยากที่จะนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้เพราะกฎหมายยังไม่ได้กำหนดถึงวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาที่มีผลกระทบทั้งภาคเอกชนและภาคหน่วยงานรัฐ รวมถึงกรณีการที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักฐาน ดังนั้น การกำหนดรูปแบบสำหรับการใช้มาตราพิเศษตามมาตรา 10(3) ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงชื่อสกุลนั้น จะเห็นได้ชัดว่าการกำหนดรูปแบบดังกล่าวเป็นเรื่องที่ดี และควรมีการพัฒนาหรือประสานงานแต่ละองค์กรเพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้ (มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ด้านสภาพปัญหา แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ พยานบุคคลในคดีอาญาถือเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญของกระบวนการยุติธรรม เพราะการพิจารณาพิพากษาของศาลผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรรมนั้น ศาลยุติธรรมจะต้องพิจารณาจากคำเบิกความหรือถ้อยคำของพยานเป็นสำคัญ หรือพิจารณาจากน้ำหนักความเชื่อถือที่พยานได้ให้การเป็นสำคัญ เมื่อพยานบุคคลในคดีอาญาจะเบิกความหรือให้ถ้อยคำใด ๆ ไปในลักษณะที่เป็นประโยชน์และเป็นไปตามความจริงได้ พยานต้องได้รับการคุ้มครองจากหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ และต้องสร้างความมั่นใจให้แก่พยาน

ด้านมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์ของต่างประเทศ และของประเทศไทย มาตรการเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดี เป็นการคุ้มครองพยานตามมาตรการที่ใช้ในชั้นพิจารณา เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปโดยสะดวกและ

พยานมีความปลอดภัยจากการมาให้การ หรือเป็นพยานในชั้นศาล เช่น มาตรการเกี่ยวกับการสืบพยาน การซักถามพยานดังกล่าว เป็นต้น ซึ่งแต่ละประเทศจะมีลักษณะของการใช้มาตรการที่แตกต่างกัน **ด้านวิเคราะห์มาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์ทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย** มาตรการช่วยเหลือและเยียวยาจากภาครัฐเป็นบทบาทของรัฐในการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ต่อตัวพยาน โดยใช้กลไกและงบประมาณของรัฐ เช่น การช่วยทางคดี การเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ การช่วยเหลือทางการเงิน จ่ายค่าเลี้ยงชีพ การรักษาพยาบาล ให้การศึกษา การอบรมช่วยงานอาชีพ รวมถึงครอบครัวของพยานด้วย **ด้านเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์** ควรมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 11 (1) มาตรา 33/1 และมาตรา 33/2 และข้อบังคับแพทยสภา ข้อ 14 (3) ในด้านการกำหนดด้านคุณสมบัติที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของแพทย์ การต่ออายุใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมมีกำหนดระยะเวลาให้สอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ และกระบวนการยุติธรรมในการพิจารณาคดีของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เข้ามาใช้ทั้งในส่วนของการกระบวนการพิจารณาคดีและในส่วนของการบริหารจัดการขององค์กร และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาปัญหาและข้อจำกัดในกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เสียหายจากคดีการค้ำมนุษย์ เพื่อทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดในกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ และการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันต่อไปและควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ผลของการคุ้มครองพยานจากมุมมองของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองพยาน ตัวพยาน และบุคคลอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรม

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ประเทือง ช่วยเกลี้ยง. (2562). การค้ำมนุษย์เด็ก กรณีศึกษาแรงงานเด็กชาวเมียนมา ลาว และกัมพูชา. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 27(1), 46-70.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563). เปิดเบื้องลึกขบวนการค้ำมนุษย์ นายหน้าโรฮิงญา. เรียกใช้เมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก <http://www.manager.co.th/politics/viewNews.aspx?NewsID=9580000052368>
- ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2. (14 พฤษภาคม 2563). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ำมนุษย์. (ชัยโรจน์ สิงห์ศวรรค์, ผู้สัมภาษณ์)

- ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4. (14 พฤษภาคม 2563). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์. (ชัยโรจน์ สิงห์ศวรรค์, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5. (14 พฤษภาคม 2563). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีค้ามนุษย์. (ชัยโรจน์ สิงห์ศวรรค์, ผู้สัมภาษณ์)
- พีระพงศ์ วงษ์สมาน. (2559). แนวทางการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในประเทศไทย. ใน รายงานวิจัย. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- มนต์ชัย จงไกรรัตนกุล. (2558). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 5(3), 233-248.
- วัลภา ทับสุวรรณ. (2559). การนำการค้ามนุษย์ด้านแรงงานมาเป็นเงื่อนไขในการค้าระหว่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีผลกระทบต่อกฎหมายไทย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สงกานต์ อัจฉริยะทรัพย์. (2554). การคุ้มครองและเยียวยาเหยื่อตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.
- Louise Shelley. (2010). Human Trafficking A Global Perspective. Cambridge: Cambridge University Press.
- Siroj Sorajjakool. (2013). Human Trafficking in Thailand, Current issues, Trends, and the Role of The Thai Government. Chiang Mai, Thailand: Silkworm Book.
- Thomas Piketty. (2014). Capital in the Twenty-First Century. Cambridge, Massachusetts: Belknap Press of Harvard University Press.